

MUZEUM W GLIWICACH

ZARYS PLANU PRACY NA LATA 2023 – 2030

Muzeum w Gliwicach w ostatnich latach realizuje przedsięwzięcia, które są wysoko oceniane przez Organizatora Muzeum, Radę Programową Muzeum, przedstawicieli środowisk naukowych i twórczych, media, a przede wszystkim przez tych, którzy korzystają z jego usług tj. społeczność lokalną i regionalną. Powyższe potwierdza wysoka frekwencja na wydarzeniach organizowanych przez Muzeum oraz przyznane nagrody i wyróżnienia. W związku z tym moim zamiarem jest kontynuowanie dotychczasowej działalności programowej, której głównym celem jest ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, zaznaczając iż skala składających się na nią działań pozostaje w ścisłej zależności od finansów instytucji: dotacji podmiotowej oraz przychodów własnych. Pojawiające się przejściowe trudności nie powinny powodować rezygnacji z podejmowania ambitnych projektów: wystawienniczych, wydawniczych i edukacyjnych wypełniając tym samym misję Muzeum, którą jest opieka nad kulturowym dziedzictwem naszego miasta i kraju, jego badanie i upowszechnianie o nim wiedzy.

Jednym z głównych założeń jest racjonalne i efektywne gospodarowanie środkami pieniężnymi przeznaczanymi na niezbędne wydatki, w tym związane m.in. z kosztami stałymi itd. Moim zamiarem będzie podejmowanie i realizacja, często bardzo ambitnych projektów: wystawienniczych, wydawniczych i edukacyjnych. Należy zatem utrzymać wysoki poziom projektów, które były do tej pory realizowane nagradzane licznymi prestiżowymi i zaszczytnymi nagrodami oraz wyróżnieniami przyznawanymi gliwickiemu muzeum.

Rolą Muzeum będzie dalszy rozwój dotychczasowej działalności programowej, niezmiennie dbanie o dziedzictwo lokalne, a wszystko to dzięki utrzymywaniu wysokich kompetencji zawodowych i zaangażowaniu zatrudnionych w Muzeum osób. Poprzez zaplanowane liczne i różnorodne projekty wystawiennicze i edukacyjne będziemy chcieli kształtować i rozwijać świadomość kulturową mieszkańców naszego miasta, dając im możliwość codziennego kontaktu z szeroko rozumianym dziedzictwem kulturowym. Podejmowane działania podporządkowane będą dbałości o historię i kulturę, podtrzymywaniu i upowszechnianiu tradycji narodowej, pielęgnowaniu polskości oraz rozwoju świadomości nie tylko kulturowej, ale również narodowej czy obywatelskiej. Ich celem będzie m.in. wzmocnienie więzi z naszym miastem, regionem, ale również z krajem, w którym żyjemy.

Niezmiernie ważne będą także zadania z zakresu gromadzenia, inwentaryzacji, katalogowania i naukowego opracowania, a także odpowiedniego przechowywania, zabezpieczania i konserwacji muzealiów, przy podejmowaniu których zamierzam kierować się najwyższą starannością i odpowiednią wiedzą.

Powyższe działania możliwe będą dzięki obiektom będącym w dyspozycji instytucji, a ich kontynuacja czy rozwój niewątpliwie uzależniona będzie od czynionych jak dotychczas niezbędnych remontów czy też inwestycji. Utrzymanie wysokiej opinii nt. prowadzonej przez Muzeum działalności statutowej umożliwi kontynuowanie dotychczasowej współpracy z muzeami narodowymi udostępniającymi instytucji liczne wartościowe zbiory na potrzeby organizowanych w Gliwicach wystaw, dając możliwość Gliwiczanom kontaktu z niezwykle wartościowymi i cennymi dziełami.

Uważam, że główne założenia strategiczne na lata 2023-2030 powinny obejmować poniżej wymienione działania.

ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

- Utrzymanie współpracy z najistotniejszymi partnerami muzeum, a w szczególności: Muzeum Narodowym w Krakowie; Muzeum Narodowym we Wrocławiu; Instytutem Pamięci Narodowej; Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN; Instytutem Polskim w Duesseldorfie; Muzeum Ziemi Górnośląskiej w Ratingen.
- Realizacja na podstawie posiadanej już dokumentacji projektowej i wykonawczej inwestycji w Radiostacji Gliwice.
- Rozwijanie w każdym z pięciu oddziałów muzeum wieloaspektowej profesjonalnej oferty edukacyjnej adresowanej do różnorodnych grup odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów szkół podstawowych i średnich.
- Utrzymanie frekwencji na poziomie nie mniejszym niż 35 tys. osób rocznie.
- Systematyczne opracowywanie, konserwacja i digitalizacja zbiorów muzeum oraz udostępnianie ich wizerunków cyfrowych z poziomu strony www za pomocą oprogramowania REGMUZ.
- Intensywne starania o pozyskiwanie pieniędzy ze źródeł zewnętrznych, innych niż budżet Organizatora Muzeum.
- Realizacja w roku kalendarzowym trzech, dużych wystaw czasowych w pomieszczeniach ekspozycyjnych I piętra willi Caro;
- Realizacja w roku kalendarzowym dwóch wystaw czasowych prezentujących zbiory własne Muzeum w Gliwicach (willa Caro);
- Realizacja od trzech do czterech wystaw czasowych w ramach programu Czytelnia Sztuki;
- Realizacja trzech mini wystaw czasowych w Domu Pamięci Żydów Górnośląskich;
- Realizacja dwóch wystaw plenerowych w roku kalendarzowych, przy okazji Nocy Muzeów i Gliwickich Dni Dziedzictwa Kulturowego;
- Realizacja trzech mini wystaw czasowych w Zamku Piastowskim (działy Etnografii i Antropologii Miasta oraz Dział Archeologii);
- Systematyczna modernizacja stałych wystaw w Zamku Piastowskim i willi Caro.

WYSTAWY CZASOWE PLANOWANE W NAJBLIŻSZYM CZASIE

- **„Fajanse ze zbiorów Muzeum w Gliwicach”**
Kuratorzy: prof. dr hab. Wojciech Kowalski, Patrycja Gwoździewicz.
- **„II Grupa Krakowska”**; kurator: Anna Budzałek; współpraca z MNK; *Wybór prac od połowy lat 40. do końca lat 60. XX.*
- **„Złoto Północy od Bałtyku po Śląsk”**. Bursztyn nie tylko ze zbiorów Muzeum w Gliwicach”; kurator: Robert Bartkowski;
- **„Zofia Stryjeńska – tajemnicze i radosne opowieści”**
Zofia Stryjeńska (1891-1976) to jedna z najważniejszych polskich artystów XX wieku. Wystawa w Gliwicach skupi się na najciekawszych wątkach twórczości Stryjeńskiej i na najlepszym okresie jej twórczości (do roku 1925). Dzięki pokazaniu po raz pierwszy publicznie niezwykle ciekawych dzieł z lat 1914 – 1919 z kolekcji prywatnych, wystawa będzie miała dodatkowy wymiar „odkrywczy”. Ekspozycja dzieł malarskich zostanie uzupełniona ceramiką i zabawkami oraz niezwykle ważną dziedziną twórczości malarki – ilustracją książkową. **NOC Muzeów 2024 – stroje i tańce ludowe; mitologia słowiańska;**
- **„Początki nowoczesnej grafiki polskiej”** ze zbiorów Gabinetu Grafiki i Rysunku Muzeum Narodowego w Krakowie; kuratorzy: Magdalena Laskowska, Katarzyna Podniesińska
- **„Porcelana polska z I poł. XX w”**.: Tułowice, Giesche, Ćmielów. Wokół stylu Art Deco.
- **„Ślady”** kurator: Marta Paszko
- **„Jacek Malczewski”**, kurator Urszula Kozakowska – Zaucha
- **„Salon romantyczny: malarstwo, rzeźba, grafika, rzemiosło artystyczne”** - ze zbiorów MN Kraków, MN Wrocław, MN Kielce. Przeniesienie w świat klasycyzmu, biedermeieru, empiru. Sala I - Opowieść o ludziach – portrety rodzinne, dzieci, rodzice, starszanki. Życie we dworze i na wsi. Swobodna aranżacja salonowymi meblami, drobnymi meblami z MNWr., przybory do robótek; Michałowski, Kotsis, Lampi. Sala II – sala wieszczów i bohaterów – portrety Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego, Norwida, rzeźby (projekty pomnika AM), wieńce pamiątkowe z pogrzebów z końca XIX w., Napoleon, książę Poniatowski, Kościuszko – rzemiosło „pamiątkarskie”, porcelana, żeliwo. Sala III – pejzaż romantyczny – rodzimy, pamiątki z podróży, filiżanki z widokami. Malarstwo i grafika. Kurator: Patrycja Gwoździewicz
- **„Hiperrealizm”**; kurator: Anna Budzałek; Współpraca z MNK; wybór około 60 prac polskich artystów z lat 70. i 80. Wśród autorów: Ł. Korolkiewicz, E. Kuryluk, Z. Maciejewski i in.
- **„Ernst Wilhelm Knippel – grafiki w zbiorach Muzeum w Gliwicach”** Wystawa towarzysząca promocji katalogu Knippela. Wystawie i promocji katalogu może

towarzyszyć sesja naukowa poświęcona technice litograficznej w XIX i XX w. (lub szerzej – technikom graficznym) we współpracy z Biblioteką PAU i PAN w Krakowie (Krzysztof Krużel z Działu Rycin);

- **„Georgious. Nieznana historia świątyni i siedliska dworskiego w Czechowicach”**
Wystawa stanowiłaby podsumowaniem 4-letnich badań wykopaliskowych prowadzonych przez Stowarzyszenie Rozwoju Czechowic wraz z Oddziałem Górnośląskim SNAP we współpracy z Muzeum w Gliwicach i Urzędem Miasta. kuratorzy: R. Zdaniewicz, M. Michnik.
- **„Dawne górnośląskie rzemiosło”** Celem wystawy byłoby pokazanie dawnego rzemiosła (od XVI w. do -poł. XIX w.) w miastach Górnego Śląska.
- **„Rodzina Człowiecza na Śląsku”** kuratorki: dr Kamila Dworniczak, Maria Franecka
- **„Seeichi Furuya”** – kuratorka Christine Frisinghelli
- **„W setną rocznicę urodzin Jerzego Lewczyńskiego”**
- **Gliwickie ścieżki Urszuli Czartoryskiej**, teoretyczka fotografii w kontekście gliwickich relacji z Jerzym Lewczyński, Zofią Rydet i Tadeuszem Różewiczem (i być może jeszcze innych)
kuratorki: Olga Stanisławska (córka Czartoryskiej), Maria Franecka
- **Erich Kees i jego archiwum** – analiza porównawcza twórczości fotoklubów z Gliwic i z Grazu. Zenta Dzividzinska (1944-2011) – kuratorowana przez Sophie Thun– w tym kontekście też analiza nad rolą kobiet w fotoklubach. Krystyna Łyczywek – i jej przyjaźń z Zofią Rydet
- **„Nasza Radiostacja”, Jadwiga Janowska**
- **„Zielony Pamiętnik”,** Karolina Jakoweńko, Alicja Ososińska
- **„Ikony”,** Marta Paszko
- **„Wilcze Gardło”** wystawa i GDDK
- **„Na szkle malowanie”,** Marta Paszko
- **ASYLUM. Cykl wystaw, kurator Grzegorz Krawczyk**
- **ASYLUM I „Hortus clausus,”** Beata Stankiewicz (malarstwo)
- **ASYLUM II Jacek Dłużewski (malarstwo) „Człowiek drogi i krajobrazu”**
- **ASYLUM III Aleksandra Simińska (malarstwo) „szczelinami czasu”,**
- **ASYLUM IV Waldemar Rudyk (instalacja) „Brodło**
- **ASYLUM V Wojciech Głogowski (malarstwo, instalacja) „Gabinet”**
- **„Kłodnica – rzeka historii”,** kurator Sebastian Rosenbaum

- *„Progresje – Zachęta do Sztuki”*, kurator Piotr Bernatowicz, zbiory Narodowej Galerii Sztuki Współczesnej,
- *„Piotr Janik”*, kurator Wojciech Nowicki
- *„Oko” malarstwo Józefa Czapskiego*, kurator Katarzyna Haber
- *„Obiekty i Figury”* - kurator Marta Smolińska; współpraca z Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku.
- *„Ślązaków Portret Własny”*, kurator Sebastian Rosenbaum
- *„Sztuka na służbie – Socrealizm”*, kurator Magdalena Piekara
- *„Cudotwórcy”*; Polska rzeźba ludowa; kuratorka Marta Paszko; współpraca Muzea Etnograficzne w Krakowie i Toruniu.
- *„Otwarcie/Zamknięcie”*, kurator Ignacy Czwartos
- *„Tumor Witkacego”*; kuratorka Zofia Machnicka
- *„Góralczyzna”*, kuratorka Julita Dembowska; współpraca z Muzeum Tatrzańskim w Zakopanym
- *„Wyabstrahowanie”*, polskie malarstwo abstrakcyjne; kurator Apoloniusz Węglowski.

INTERNET – UTRZYMANIE I ROZWIJANIE DOMEN:

Czytelnia Sztuki;

Gliwicka Opozycja;

Gliwicki Leksykon Biograficzny

NABLIŻSZE PLANY WYDAWNICZE:

„Szkice z dziejów Gliwice do 1945 r.” – Damian Reclaw

„Mała stabilizacja. Gliwice 1956–1970” – dr Bogusław Tracz

„Gliwice i powiat toszecko-gliwicki w okresie powstań i plebiscytu” – Damian Reclaw

„Wilhelm Ernest Knippel” – katalog zbiorów

„Piotr Janik”, red. Wojciech Nowicki

„Lata 80. XX wieku w fotografii polskiej. Powiew wolności. Strategie twórcze między reportażem, dokumentalizmem a inscenizacją.” – red. Dr Krzysztof Jurecki

„Konferencji naukowej praca: dziedzictwo, doświadczenie, środowisko, tożsamość” – materiały

pokonferencyjne; red. Marta Paszko

Gliwice Znane i Nieznane, kolejne tomy z cyklu

„Burmistrzowie Gliwic w okresie 1809-1945”, Przemysław Nadolski

Fajanse ze zbiorów Muzeum w Gliwicach od XVII do poł. XIX w. – opracowanie katalogu zbiorów

Zegary i zegarki ze zbiorów Muzeum w Gliwicach - opracowanie katalogu zbiorów

Najwyższej próby! Rzeźbiarze i rzeźby I połowy XX w. na Górnym Śląsku – katalog wystawy

PERIODYKI:

Rocznik Muzeum w Gliwicach. Najstarszy wydawany przez Muzeum periodyk ukazujący się nieregularnie, redagowany przez Damiana Reclawa.

Czasypismo – wspierany od początku istnienia przez Muzeum w Gliwicach półrocznik, mający za zadanie popularyzację badań historycznych nad XX-wiecznymi dziejami Górnego Śląska i obszarów sąsiednich.

EDUKACJA

Utrzymanie wysokiego poziomu i różnorodności oferty edukacyjnej kształtowanej w odniesieniu do obowiązującego programu nauczania oraz w porozumieniu z przedstawicielami gliwickiego środowiska nauczycielskiego.

PRZYKŁADOWE CYKLE ROCZNE

Nauka widzenia, czyli odczytywanie sztuki – cykl edukacyjny dla uczniów szkół ponadpodstawowych (i nie tylko). Prowadzenie: M. Witoń.

Cykl, w którym w przyspieszonym tempie odbędziemy podróż po epokach, stylach, przypomnimy najwybitniejsze nazwiska świata sztuki. Od jaskini i wykopalisk, przez średniowieczne zamki, renesansowe dwory, XIX-wieczne salony po... współczesną ulicę. Choć zajęcia przeznaczone są przede wszystkim dla uczniów szkół ponadpodstawowych, zaprosimy także uczniów klas 7 i 8 szkół podstawowych, szczególnie wszystkich tych, którzy uwielbiają sztukę odczuwać, ale też pragną usystematyzować swoją wiedzę i być może dzięki temu... jeszcze więcej widzieć? Zajęcia poprowadzi Marta Witoń – historyk sztuki, edukator, przewodnik, pracownik Działu Edukacji i Promocji Muzeum w Gliwicach. Lekcje odwołają się do podstawy programowej dla szkół ponadpodstawowych z zakresu języka polskiego, historii, historii sztuki i wiedzy o kulturze. Uzupełnią ją o niezbędne narzędzia przydatne do analizy dzieł sztuki wizualnej.

Moja dzielnica opowiada

Dzielnica jako przestrzeń pamięci, znaczeń, wyobraźni i pragnień. Dzielnica to obszar identyfikacji (wyobraźnia całościująca i fragmentaryczna). Różne praktyki w przestrzeni miasta owocują

konstruktami mitologicznymi, wyobrażonymi, fragmentarycznymi. W jednej konkretnej, zdefiniowanej i opisanej przestrzeni miasta można odnaleźć nieskończoną ilość miejsc definiowanych przez użycie, wyobraźnię i praktykę kulturową. Badania nad subiektywną percepcją przestrzeni dzielnicy, indywidualnych, fragmentarycznych jej obrazów zawartych w wyobrażeniach przestrzennych mieszkańców

W ramach projektu zostanie zebrany materiał i przeprowadzone badania (np. wywiady prowadzone przez uczniów z mieszkańcami dzielnicy), które pozwolą uchwycić i przybliżyć specyfikę i unikalny charakter poszczególnych gliwickich dzielnic, a także to, jak funkcjonują one w świadomości ich mieszkańców. Elementem projektu mogą być badania nad subiektywną percepcją przestrzeni dzielnicy, jej indywidualnych obrazów zawartych w wyobrażeniach przestrzennych mieszkańców (tzw. mapy mentalne). My, jako Muzeum, dostarczymy bazę merytoryczną, prowadzone będą wykłady i lekcje poświęcone każdej z dzielnic, a zadanie uczniów polegać będzie (oprócz uczestniczenia w zajęciach związanych z ich dzielnicą) - na tworzeniu kolekcji eksponatów związanych z najbliższym otoczeniem ulica/dzielnica/ważne postaci/ Kolekcje tworzyć mogą przedmioty, fotografie – dawne i wykonywane w ramach projektu, wywiady, filmy, mapy dzielnicy tworzone w trakcie projektu, wszystko to, co ich zdaniem warto zachować dla potomności, to, co w najbliższym otoczeniu jest ich zdaniem cenne i wymaga ochrony.

Mały Muzealnik

cykl edukacyjny dla przedszkoli i uczniów szkół podstawowych - poprowadzi: M. Witoń.

Cieszący się niesłabnącą popularnością cykl edukacyjny... powraca! Wszystkich tych, którzy dopiero rozpoczynają swoją przygodę z Małym Muzealnikiem (albo odczuwają lekki niedosyt wiedzy) zaprosimy do wzięcia udziału w tym projekcie od podstaw! Zaczniemy od początku, czyli... muzeum. To miejsce, w którym przeszłość czuje się świetnie, bo wie, że jest bardzo potrzebna teraźniejszości. Tu mieszkają zabytki, a opiekują się nimi - muzealnicy. Czyli kto taki? Odważni archeolodzy, dociekliwi etnografowie, skrupulatni historycy, konserwatorzy zabytków, którzy nie znają pojęcia czasu, pełni pasji historycy sztuki, edukatorzy, którzy o zabytkach i historii potrafią pięknie opowiadać, twórcy plastycy aranżujący wystawy... Ci wszyscy ludzie - a także wielu innych - tworzą Muzeum – a łączy ich troska o zabytki, dzięki którym możemy pamiętać o tym, co dla nas ważne.

„Dzielnice Gliwic – znaki szczególne” Prowadzenie: Ewelina Pokorska

Sztuka patrzenia. Panorama dziejów sztuki. Prowadzenie: M. Witoń.

„Nie mamy dość czasu na patrzenie, a patrzenie wymaga czasu, podobnie jak zdobywanie przyjaźni” pisze Maria Poprzęcka, jedna z najwybitniejszych współczesnych badaczek historii sztuki, cytując amerykańską malarkę Georgię O’Keeffe. Podczas naszych wykładów, spróbujemy ten czas znaleźć i wykorzystać na to, aby przyjrzeć się najważniejszym epokom, stylom oraz nazwiskom w dziejach sztuki. Przed nami długa (kilkadziesiąt wieków!), fascynująca i odkrywczą podróż w czasie, podczas której prześledzimy rozległą panoramę dziejów sztuk, a także spróbujemy odpowiedzieć na wiele pytań, stawianych odbiorcom przez artystów na przestrzeni stuleci. Pytań, jak się okazuje, zaskakująco aktualnych. Każde ze spotkań będzie koncentrować się wokół określonego motywu przewodniego. Spotkania będą miały formę konwersatorium, rozmowy o...

NAJBLIŻSZE PROJEKTY BADAWCZE

Ernst Wilhelm Knippel – opracowane katalogu zbiorów;

Wilcze Gardło – antropologia miasta;

Recepcja wystawy fotografii humanistycznej na Śląsku;

Spuścizna Urszuli Czartoryskiej i jej gliwickie relacje;

Rola fotoklubów w latach 60.-tych; 70-tych i 80-tych – podjęcie analizy porównawczej działalności rozmaitych fotoklubów;

Sytuacja kobiet w środowiskach fotograficznych;

Inwentaryzacja zabytków pozyskanych z badań archeologicznych na Starym Mieście;

Katalog zegarów i zegarków ze zbiorów Muzeum w Gliwicach;

Bizuteria współczesna ze zbiorów Muzeum w Gliwicach;

Ceramika Śląska ze zbiorów Muzeum w Gliwicach;

Żydzi na Górnym Śląsku – kontynuacja różnorodnych projektów podjętych w latach poprzednich;

Opozycja Gliwicka – kontynuacja różnorodnych projektów podjętych w latach poprzednich;

Gliwicki Leksykon Biograficzny – kontynuacja projektu.

IMPREZY CYKLICZNE

- Zajęzek Wielkanocny; Patriotyczne Śpiewanie (3 Maja); Noc Muzeów; Dzień Dziecka; Gliwickie Dni Dziedzictwa Kulturowego; Zajęcia Świąteczne.

NAJBLIŻSZE PRACE KONSERWATORSKIE

- konserwacja malarstwa znajdującego się w Dziale Historii
- bieżące naprawy wybranych obiektów na potrzeby wystaw i udostępnia do instytucji trzecich
- konserwacja zbioru kartograficznego oraz dokumentów papierowych
- renowacja mebli

Nawiązanie współpracy z Wydziałem Konserwacji ASP w Toruniu – w zakresie wypełnienia witrażami okna w holu na parterze.
